

EL “SOSTENELLA Y NO EMMENDALLA “ DEL PP

A principis d'agost del 2017 Andreu Mas-Collell va publicar un article molt aclaridor: “El somni de la vicepresidenta”, venia a dir que el projecte del PP té quatre fases:

La primera és recentralitzar i liquidar “de facto” l'estat de les autonomies, perquè el concepte d'Estat, que encarna el PP, simplement no pot tolerar la diferència. Ni tan sols pot tolerar Gibraltar. En aquest aspecte el PP ha avançat molt: el 2011, un cop pres el poder, va avortar la gestió individualitzada de l'aeroport del Prat (i aquest estiu hem gaudit de les bondats d'aquest model centralitzat d'AENA, únic a Europa) i més recentment hem presenciada la tristíssima feina de la comissió d'experts, convocada pel PP, sobre el sistema de finançament autonòmic: bàsicament tot queda igual i en Montoro, l'organitzador de l'“evento”, tan content.

La segona consisteix a domesticar Catalunya. Això els està costant més. La seva il·lusió seria que Catalunya fos com una regió francesa i Barcelona com Lió. Aquest somni, que es basa en la constatació que les regions franceses estan encantades de dependre de París, no té en compte que això es va aconseguir, en gran part, gràcies a la seducció d'un model atractiu -participació oberta a tots els ciutadans de qualsevol regió dels beneficis que reportava l'imperi francès, un règim polític republicà, modern i eficaç, un ensenyament igualitari i de qualitat, etc... a diferència d'un Estat espanyol, tronat, ranci, mirant sempre les glòries passades, sense igualtat d'oportunitats i amb una pudor de morts amb el franquisme esfereïdora...

La tercera fase tindrà lloc si s'aconsegueix liquidar la diferència catalana. Aleshores vindria la laminació de l'autonomia basca. Ara, el PP dissimula aquest projecte per raons de conveniència obvies, però “Ciudadanos” no gaire. I és que per a un Estat unitari no hi ha excepcions.

La quarta fase, que més aviat és una constant, és el tracte diferenciat de Madrid. Perquè per a la mentalitat centralista això és la normalitat, no pas l'excepció. I, tant és així, que arriba a uns extrems insòlits. No només cal que la capital acumuli totes les institucions de l'Estat i que tingui les millors infraestructures, sinó que cal que esdevingui el lloc natural on han de viure els rics i sigui evidentment el centre de qualsevol decisió econòmica. Això comporta que tingui un sistema fiscal molt més favorable que les províncies. L'única recomanació assenyada que va fer l'última i desgraciada comissió d'experts sobre el finançament autonòmic és harmonitzar l'impost de successions. Però, ca!, no ho faran pas. Va en contra de la seva lògica.

Això ve de molt lluny

Ara bé, aquesta concepció centralista del PP i fins i tot supremacista castellana, té uns antecedents que es remunten tirant curt, com a mínim, al segle XVII quan el Conde- Duque de Olivares aconsella al seu rei, Felp IV, amb el famós Memorial: ***“Tenga V.M. por el más importante negocio de su Monarquía el hacerse Rey de España; quiero decir con esto, Señor, que no se contente con ser Rey de Portugal, de Aragón, de Valencia y Conde de Barcelona, sino que trabaje y piense con consejo mudado y secreto para reducir estos Reinos de que se compone España al estilo y las leyes de Castilla sin ninguna diferencia, que si V.M. lo alcanza será el príncipe más poderoso del mundo.”***

El nou episodi que va impulsar i consolidar el somni d'Olivares va ser la Guerra de Successió, a principis del segle XVIII. És evident que no es va tractar tan sols d'una guerra dinàstica. Si així hagués estat, Catalunya hagués deixat de lluitar el 1713, quan l'Arxiduc Carles se'n va tornar a Àustria. I si Madrid només hagués lluitat per assegurar la corona de Felip IV, la repressió posterior de la revolta de Catalunya no hagués estat tan dura i seguida d'un procés clar de centralització.

I podríem continuar amb la implementació al segle XIX del projecte de construcció de la “Nacion española”, per part del liberals tot seguint el model europeu de l'època. Però no va reeixir del tot. I aquest fracàs es va intentar redreçar mitjançant el model feixista dels anys trenta del segle XX. Però, mentre que la majoria de règims feixistes dels països europeus van acabar amb el final de la Segona Guerra Mundial, el 1945, el règim feixista espanyol va durar, com és ben sabut, quaranta anys més. I, al cap d'un temps, el PP l'ha repescat, sobretot pel que fa a la concepció centralista i autoritària de l'Estat. I la resta de partits hispànics no han protestat gaire, ni tan sols han estat capaços de dibuixar una alternativa atractiva i convincent, més enllà de la “plurinosequè...”, que no se la creuen ni ells mateixos.

La revolta antcentralista

El fracàs de la vertebració d'una Espanya centralitzada, model francès, s'explica per la forta resistència del País Basc i sobretot de Catalunya.

Centrem-nos en el cas català. Catalunya fa segles que lluita contra aquest model. Des de la Guerra del Segadors –resistència al model centralista d'Olivares- fins la tristament cèlebre Guerra de Successió. Va ser vençuda, però es va refer. I, a partir del segle XIX, va utilitzar, de manera total o parcial, qualsevol moviment polític, literari o artístic per fer-lo servir de mur de contenció del centralisme: el carlisme parcialment, el Romanticisme, la industrialització, la Renaixença, el republicanisme federal, el moviment obrer, el Modernisme, el Noucentisme, el catalanisme primer cultural i després polític, tant de dretes com d'esquerres, fins a la Guerra Civil de 1936. Nova desfeta i nou redreçament. En aquell moment, utilitza com a eines contra l'opressió i el

centralisme l'Església, la cançó de protesta, l'antifranquisme polític, la resistència cultural i lingüística. I finalment la lluita, sorda i constant, per la democràcia. I fins avui...

L'Espanya buida com a fruit de la centralització

Mas-Collell, en el seu citat article, fa una referència clara a l'obsessió per la supremacia de Madrid en tots els aspectes. És ben curiós que amb alguna escadussera excepció –per exemple Òscar Pazos i en el seu cèlebre llibre “Madrid és una illa”- en general, en el discurs i el pensament espanyol, no s'estableix una relació directa entre aquesta sostinguda preponderància de la capital i la desertització demogràfica de gran part de l'Espanya no marítima. A tall d'exemple, tenim el llibre –per altra banda esplèndid- de Sergio del Molino “La España vacía”, on es fa un retrat més literari que sociològic d'aquesta Espanya amb un índexs de població semblants als de Lapònia o altres zones inhòspites d'Europa.

Diu Sergi del Molino: “Un país de conquistadores y saqueadores como ha sido España, con sus historias de pillaje y matanzas intercontinentales, no puede contemplar la tierra baldía que compone la mayor parte de su territorio más que como un espacio bárbaro infestado de bárbaros. Indígenas que a menudo no hablan lenguas cristianas, que parlotean en dialectos incomprensibles y persisten en creencias brujeriles y paganas.” Fa una cartografia precisa d'aquest país semidespoblat: les dues Castelles, Extremadura, Aragó, La Rioja, i zones limítrofes de Galícia, Andalusia i València. Assenyala que aquesta “España vacía” mai no va estar plena i allò que li va donar l'estocada mortal va ser el que denomina “el Gran Trauma”, la gran migració cap a les ciutats entre 1950 i 1970. Però, en cap moment no assenyala que aquesta distribució de la població espanyola, totalment diferent de l'estàndard europeu, té alguna mena de connexió amb el model hipercentralitzat que va començar a xuclar, al segle XVI, totes les energies de Castella cap a Madrid. El resultat és a la vista.

Curiosament, el model de referència des del segle XVIII, França, en els últims trenta anys, dóna mostres clares d'esgotament, d'una certa decadència, molt ben portada, però decadència, i de falta d'adaptació a la globalització econòmica, mentre que el model alemany, basat en una estricta descentralització, es mostra robust, flexible i econòmicament i sociològicament eficaç.